

[Formanden]

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) *Forespørgsel nr. F 24:*

Forespørgsel til arbejdsministeren:

»Hvad agter ministeren at foretage for at sikre retten til fuld fagforeningsfrihed?«

Af Pia Kjærsgaard (FP) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 30/4 85. Fremme af forespørgslen vedtaget 9/5 85).

Formanden:

Jeg skal gøre opmærksom på, at afstemning om eventuelle dagsordener i forbindelse med denne forespørgsel først vil finde sted i morgen, torsdag.

Begrundelse

Pia Kjærsgaard (FP):

Denne forespørgselsdebat, der er foranlediget af fremskridtspartiet, er efter vores mening en debat, der umiddelbart burde være overflødig, men de senere års fagforeningsapartheidlignende tilstande har nødvendiggjort, at vi får drøftet tingene igennem, så vi i efteråret kan få vedtaget den nødvendige lovgivning, der sikrer den fri organisationsret i dette land.

Hver gang fagforeningerne har iværksat samfundsskadelige demonstrationer og demonstrationer vendt mod den frie organisationsret, har vi i fremskridtspartiet følt, at regeringen har været påfaldende lad med hensyn til at sikre den ret, borgerne har til fri organisation, og det er baggrunden for, at fremskridtspartiet har stillet denne forespørgsel.

Besvarelse

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Det centrale i denne forespørgsel er ordene »fuld fagforeningsfrihed« eller, som fru Pia Kjærsgaard nu talte om, »fri organisationsret«. Til gengæld fremgår det måske ikke helt klart, hvad der menes med dette udtryk.

Jeg vil i det følgende tillade mig at gå ud fra, at der herved først og fremmest tænkes på det, vi kalder for den positive og den negative organisationsfrihed, dvs. henholdsvis retten til at organisere sig og retten til at nægte at organisere sig.

Den positive organisationsret følger for så vidt allerede af grundlovens § 78. Endvidere har Danmark ratificeret ILOs konventioner nr. 87 og nr. 98 om retten til at organisere sig og føre kollektive forhandlinger.

Også i lovgivningen er den positive organisationsret fastslået. Det gælder bl.a. i funktionærlovens § 10, stk. 1, hvorefter funktionærer har ret til at organisere sig til varetægtelse af deres interesser.

Endvidere fastslås den positive organisationsret generelt i § 1 i lov nr. 285 af 9. juni 1982 om beskyttelse mod afskedigelse på grund af foreningsforhold, den såkaldte foreningsfrihedslov.

Mig bekendt har den positive organisationsret kun givet anledning til få problemer og ingen i nyere tid. Før foreningsfrihedslovens vedtagelse var den negative organisationsret derimod ikke udtrykkeligt fastslået nogen steder, men jeg vil godt minde om, at eksklusivaftaler hele tiden har været ulovlige på det offentlige ansættelsesområde, og at de som hovedregel ikke findes på Dansk Arbejdsgiverforenings område.

Uden for disse områder oplevede vi derimod en række ubehagelige sager i forbindelse med eksklusivaftaler. Jeg tænker her specielt på tilfælde, hvor arbejdsgivere efter måske at være tvunget til at indgå en overenskomst, der indeholder en eksklusivaftale, har været nødt til at afskedige medarbejdere, der ikke ønskede at være medlem af den fagforening, det fagforbund, som havde indgået overenskomsten.

Dette er baggrunden for, at den daværende regering efter et betydeligt pres fra bl.a. de nuværende regeringspartier og på baggrund af en dom fra Den europæiske Menneskerettighedsdomstol i 1981 fremsatte forslag om foreningsfrihedsloven, der i § 2 med visse modifikationer fastslår den negative organisationsret.

Foreningsfrihedsloven har nu været i kraft i små tre år, og vi har indhøstet nogle erfaringer, som kan danne grundlag for en vurdering af, om loven har virket efter hensigten.

[Arbejdsministeren]

Det er mit almindelige indtryk, at vi nu stort set ikke længere har problemer med eksklusivaftaler på det private arbejdsmarked. Alligevel mener jeg, at vi løbende skal være opmærksom på, om der er behov for en opstramning af loven.

Når jeg siger, at vi stort set ikke længere har problemer på det private arbejdsmarked, skyldes det, at der i de senere år paradoksalst nok har været ret så alvorlige problemer på det offentlige arbejdsmarked. Det er paradoksalst, fordi retstilstanden her hele tiden har været den, at den offentlige arbejdsgiver ikke kan stille krav om medlemskab af en bestemt fagforening.

En af de sager, der har givet mest genlyd de senere år, er den såkaldte HT-sag, hvor nogle HT-chauffører, der ikke længere ville være medlemmer af deres hidtidige fagforening, blev afskediget af arbejdsgiveren. Regeringen er fast besluttet på at modarbejde den slags afskedigelser. Det er baggrunden for, at regeringen har anlagt sag mod hovedstadsrådet parallelt med de afskedigede chauffører.

Der er som bekendt i fredags afsagt dom ved landsretten i den af chaufførerne anlagte sag. Når der engang foreligger en endelig afgørelse af hele sagen, vil vi have grundlag for at vurdere, om den retstilstand, som regeringen ønsker, og som vi har været med til at bygge op, nu også holder i praksis.

En anden sag, som for tiden omtales meget, er en sag i Københavns kommune, hvor en tjenestemand heller ikke længere ville være medlem af sin hidtidige fagforening. I denne sag har der ikke fundet nogen afskedigelse sted, og der er derfor heller ikke handlet ulovligt. Derimod udøves der et betydeligt pres mod den pågældende. Denne sag illustrerer for så vidt udmærket grænserne for, hvad lovgivningsmagten kan, og hvad lovgivningsmagten ikke kan. Hvis man ikke ligefrem ved lov vil påbyde arbejdskolleger at komme godt ud af det med hinanden, må man nok sige, at man ikke kan komme nærmere en løsning af problemet end her, hvor arbejdsgiveren på trods af uro blandt kollegerne opfylder sin forpligtelse til at beholde den pågældende.

På det punkt ligner sagen fra København en sag fra det private arbejdsmarked, som har været omtalt for nylig. Denne sag drejede sig ganske vist ikke om foreningsfrihed, for den pågældende var medlem af samme

fagforening som kollegerne. Derimod havde han ikke villet deltage i en overenskomststridig arbejdsnedlæggelse sammen med dem. Også i dette tilfælde ønskede kollegerne den pågældende afskediget, men efter nogen diskussion er resultatet dog foreløbig blevet, at arbejdsgiverne har beholdt den pågældende medarbejder.

Jeg har her nævnt nogle af de mest sådan kendte sager, som verserer i den offentlige debat, men der er vel også grund til at sige, at vi nok må regne med, at der derudover er mange sager, som vi slet ikke kender til.

Vi har i andre sammenhænge et begreb, som vi kalder »det tavse flertal«, og jeg tror, at når det drejer sig om disse spørgsmål, findes der også et tavst flertal. Hermed tænker jeg på lønmodtagere, som forsøger, skal vi sige et oprør, men som viger tilbage for det, eller som simpelt hen ikke engang forsøger, fordi man er bange for de sanktioner, man kan blive udsat for fra kollegerne. Derfor tror jeg, at det tavse flertal kan være nok så stort i denne slags sager, og de sager, vi kender, er måske kun toppen af et isbjerg.

Men man må nok sige, at det, som jeg sagde før, er meget svært for lovgivningsmagten at gøre noget ved grundlæggende dårlige samarbejdsforhold på arbejdspladsen. Man kan jo ikke over en bank forbyde afskedigelser på grund af dårligt samarbejde. Hvad man kan gøre, er at beskytte lønmodtagere mod usaglige afskedigelser – i form af godtgørelser til lønmodtagerne og andre sanktioner mod arbejdsgiverne – og i henhold til foreningsfrihedsloven er det jo således, at den godtgørelse, man kan få, hvis der er tale om en usaglig afskedigelse, er på 78 ugers løn og således højere end de former for godtgørelse, vi kender i anden lovgivning i tilfælde af usaglig afskedigelse.

Bortset fra lovgivningen for enkelte grupper som f.eks. funktionærer er spørgsmålet om en sådan beskyttelse hidtil blevet reguleret i de kollektive overenskomster, f.eks. i hovedaftalen mellem LO og DA, og det mener jeg også fortsat bør være udgangspunktet for overvejelser vedrørende dette spørgsmål.

Hvis vi imidlertid må konstatere, at den gældende retstilstand stadig væk giver problemer for den individuelle lønmodtager, f.eks. fordi vedkommende ikke kan opnå normalt arbejde som følge af, at han eller hun ikke ønsker at være medlem af en be-

[Arbejdsministeren]

stemt fagforening, vil regeringen gerne medvirke til at løse de påviselige problemer, som kan og skal løses ad lovgivningens vej. Det følger imidlertid af, hvad jeg har sagt, at hvis man skal til bunds i problemerne, må der være tale om en noget større sag end blot en ændring af foreningsfrihedsloven. Så er det ikke blot et spørgsmål om at lappe og ændre på en enkelt lov, så er det et spørgsmål om, hvorvidt lovgivningsmagten helt generelt skal regulere området usaglige afskedigelser, som hidtil er blevet reguleret ved overenskomst.

Regeringen vil som sagt gerne gå ind i sådanne overvejelser, hvor der er reelle problemer. Omvendt ønsker regeringen ikke at lovgive på områder, hvor der ikke er problemer. Regeringen vil heller ikke medvirke til en lovgivning, der berører såvel lønmodtagernes som arbejdsgivernes grundlæggende ret til at varetage deres faglige interesser bl.a. ved at arbejde for stærke organisationer.

Jeg tror heller ikke, man skal være blind for, at sådan som det danske arbejdsmarked historisk har udviklet sig, bygger det på forudsætter, at vi har et velorganiseret arbejdsmarked både på lønmodtager- og på arbejdsgiversiden. Arbejdsretten bygger på aftaler indgået mellem arbejdsmarkedets hovedorganisationer og vil ikke kunne fungere uden disses positive medvirken. Også hele vores overenskomstsistem bygger på, at overenskomsterne indgås af velorganiserede organisationer, som også efterfølgende kan garantere for overholdelsen af de indgående overenskomster. Dette system har i det store og hele fungeret godt, og regeringen har ingen planer om at ændre ved dette.

Til gengæld er det regeringens opfattelse, at disse organisationer bør koncentrere sig om det, der er deres opgave, nemlig det faglige arbejde, og jeg tror, at de tendenser, vi har set inden for de senere år, hvor de faglige organisationer ud over det faglige arbejde også kaster sig over en lang række andre opgaver af politisk eller anden art, kommer til at skade organisationernes egen sag. Jeg tror, at de faglige organisationer må lære at forstå, at hvis de går ud over det, der hører ind under det faglige arbejde, vil de komme ud for på længere sigt, mener jeg, store problemer internt, fordi det ikke vil være alle medlemmer, der er interesseret i at følge en bestemt form for politik dér. Det, man skal med sit medlemskab af en faglig organisati-

on, er at have en faglig organisation, der kan varetage ens faglige rettigheder.

Jeg mener som sagt ikke – når disse advarende ord er sagt – at der er grundlag for at ændre ved lønmodtagernes eller arbejdsgivernes ret til at organisere sig eller ved organisationernes ret til at varetage deres medlemmers interesser. Det, der kan blive tale om, er at sikre, at der også inden for et sådant velorganiseret arbejdsmarked er plads til, at den enkelte har den størst mulige frihed til selv at afgøre, hvilken organisation – om overhovedet nogen – vedkommende har lyst til at være medlem af.

Forhandling

Pia Kjærsgaard (FP):

Jeg skal starte med at takke for redegørelsen fra arbejdsministeren.

I 1982 forlød det, at daværende arbejdsminister Svend Auken ville forbyde fyringer på grund af eksklusivaftaler eller give frihed til selv at bestemme, hvilken organisation man ville tilhøre. Allerede dengang advarede fremskridtspartiet mod ministerens forslag. Vi gjorde det, fordi det var helt tydeligt, at det kun var ministerens tanke at give de daværende fagforeninger et pusterum.

Fremskridtspartiet har gjort opmærksom på, at forslaget ikke tog højde for udfrysningspolitikken, som fagforeningstilhængerne praktiserer. Det lå jo klart, at man inden for de fleste områder fortsat var tvunget til at gå ind i en socialdemokratisk styret fagforening, hvis man ville have et job. Det var helt klart, at den daværende minister ikke havde noget ønske om at lave om på noget, der i den grad tilfører socialdemokratiet penge.

Siden da har det endnu en gang vist sig, at fremskridtspartiets advarsler var berettigede. Nu tre år efter er det enkelte arbejdende menneske stadig ikke sikret retten til selv at afgøre sin organisationstilknytning. Østre landsrets dom i HT-konflikten har vist os endnu en gang, at der er noget ravruskende forkert ved den lovgivning, man vedtog dengang. Fremskridtspartiet stemte ganske vist for loven, fordi den trods alt var et skridt i den rigtige retning, men langt fra nok. Et af regeringspartierne, nemlig venstre, har dog haft mod til at foretage sig noget, for at organisationsfriheden skulle blive en menneskeret i Danmark. Det er dog primært sket i

[Pia Kjærsgaard]

Europa-Parlamentet, og så generer man jo ikke de øvrige regeringspartier. Men heller ikke dernede har man opnået noget som helst.

Vi må selvfølgelig finde ud af tingene herhjemme, og derfor har fremskridtspartiet taget sagen op her i folketinget. Fremskridtspartiet vil ikke sidde med hænderne i skødet og se danske borgere miste deres job og få deres tilværelse ødelagt af politisk styrede tvangsfagforeninger. Hele denne debat grunder sig ikke i et ønske om at afskaffe fagforeningerne, men et ønske om, at grundloven bliver overholdt af fagforeningerne.

Desværre er fagforeningerne efterhånden gået over til at være en forlænget arm af specielt socialdemokratiet – eller også er det omvendt – og det kan derfor ikke undre, at dette parti ikke ønsker at ændre ved tingenes tilstand.

Der er dog en berettiget stigende utilfredshed med, at tvangsmedlemmer skal yde tvangsbidrag til A-pressen og det store pamperparti, selv om de har en helt anden politisk overbevisning – og det er der som bekendt en del der har. En underløber af organisationsfriheden er tvangsbidragene, som vi ikke hører noget om fra venstre og de konservative, men det kan vi jo tage op en anden gang.

Tvangsforeningerne har fået alternativer, nemlig såkaldt frie fagforeninger, der ikke er underlagt et rødt parti, men som får sine medlemmer blandt folk, der ønsker grundloven overholdt, og som er tilhængere af personlig frihed. Jeg vil gå så vidt, at jeg vil anklage de partier, der ikke nu vil deltage i en sikring af organisationsfrihed, for delagtighed i grundlovsbrud. Det er stærke ord, men der er nu i så mange, mange år talt om organisationsfrihed, uden at der er gjort noget som helst for at sikre denne frihed 100 pct. Nu må det være slut, og denne regering må sikre den organisatoriske frihed. Alt andet vil være hykleri.

Fagforeninger, der er helt fri for tilhørsforhold til politiske partier, er en realitet, og de er kommet for at blive. En fagforening bør efter fremskridtspartiets mening varetage medlemmernes interesser, og hvis medlemmerne ikke mener, det sker, skal man naturligvis have ret til at finde andre græsgange.

I teorien er det også sådan, men i praksis er det så godt som umuligt at slippe for eks-

klusivfagforeningernes favntag. Millioner og atter millioner af tvangsudskrevne midler benyttes af disse røde fagforeninger til at knægte den enkelte borgers ret til selv at bestemme, hvor man ønsker at være organiseret. Imod disse giganters tvangsforeninger er der oprettet forskellige alternative foreninger, hvoraf Danmarks Frie Fagforening må siges at have fat i den rigtige ende, og derfor vokser medlemstallet støt og roligt. Mange, mange flere sympatiserer med denne fagforening, men af skræk for at skulle risikere at ende i arbejdsløsheds køen forbliver man tavs og indrømmer ikke åbent, hvor man kunne tænke sig at være i fagforening.

Ofte benytter pamperforeningerne det argument, at det er dem, der har forhandlet for medlemmerne og opnået de lønninger og goder, som er aktuelle. Men skal de personer, der ikke sympatiserer, være tvunget i al evighed til at betale til A-pressen og socialdemokratiets valgkampagne? Skal arbejdsgivernes virksomheder eller forretninger være tvunget til at antage personale, der gennem deres fagforeningsbidrag måske modarbejder de interesser, som arbejdsgiveren har? Svaret er selvfølgelig et klart nej, men det er endnu ikke lykkedes at skabe organisationsfrihed herhjemme trods en lang række rystende eksempler på, hvordan fagforeninger knægtet den organisatoriske frihed.

Egentlig burde forespørgslen have heddet: »Hvad agter ministeren at foretage sig for at sikre, at SiD og andre fagforbund overholder grundloven?« At man ikke overholder grundloven, oplyste udenrigsministeren i Søndagsavisen i TV den 19. maj. En så alvorlig anklage kan arbejdsministeren da ikke sidde overhørig, og spørgsmålet vil naturligvis indgå i denne debat. Hvis arbejdsministeren er enig med sin ministerkollega, må vi forvente en reaktion fra hendes side, og jeg skal på fremskridtspartiets vegne fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget opfordrer regeringen til i 1985 at fremsætte nødvendige lovforslag, der effektivt sikrer, at ingen fremover bliver afskediget, forflyttet eller på anden måde forfulgt, fordi de ikke ønsker at være medlemmer af politisk styrede fagforeninger.

Herefter går tinget over til næste punkt på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Kaj Poulsen (S):

Fru Pia Kjærsgaard sagde i begrundelsen for denne forespørgsel, at det måtte forekomme umiddelbart unødvendigt at stille denne forespørgsel, og det er jeg enig i.

Når fru Pia Kjærsgaard så siger, at fagforeninger har lavet aktioner for at undertrykke organisationsfriheden, er det vist en sandhed med modifikationer, endda overordentlig mange modifikationer. Det er altså ordfloam, der er grundlaget for, at man har stillet en forespørgsel her i folketinget, og derfor synes jeg, det er begrænset, hvad man skal gøre ud af den.

Når fru Pia Kjærsgaard også kan sige, at østre landsrets dom fortæller, at organisationsfriheden er trådt under fode, synes jeg, man skulle prøve at se på, hvad der er sket i den sag og i andre lignende sager.

Hver eneste gang et politisk parti har blandet sig i arbejdskampe, det være sig venstre eller fremskridtspartiet, hvad har så følgen været af det? Den har været, at man er kommet ud i menneskelige og økonomiske vanskeligheder, og derfor burde disse partier holde sig fra at blande sig i arbejdsmarkedets forhold, sådan som de i de senere år er begyndt på.

Jeg havde regnet med, at fru Pia Kjærsgaard havde dokumentation for sine udtalelser, men jeg kunne forstå på talen, at det, det drejede sig om, var at hælde en spand galde ud over LO-fagforeningerne og så holde en agitationstale for Danmarks Frie Fagforening, og det har fru Pia Kjærsgaard selvfølgelig ret til, men når hun siger, at Danmarks Frie Fagforening er uafhængig af et rødt parti eller uafhængig af partipolitik, så er det en sandhed med store modifikationer. Denne fagforening er lige så uafhængig af fremskridtspartiet og venstre, som kammerat Gorbatsjov er af kommunistpartiet. Sådan er situationen, og jeg vil godt slutte med at sige, at det er min opfattelse, at denne forespørgsel er stillet – og vi vil såmænd få den igen – fordi hver eneste gang fremskridtspartiet nærmer sig spærregrænsen, skal dette gamle, forslidte og trækkes ud af stalden og pudses

lidt op i håb om, at det måske kunne give lidt mere på galluptallene. Det ønsker vi ikke at medvirke til.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Nu er det muligt, at hr. Kaj Poulsen har særlige oplysninger om forbindelserne mellem hr. Gorbatsjov og det sovjetiske kommunistparti, som jeg ikke har, og som heller ikke er almindeligt tilgængelige, men jeg vil godt bede hr. Kaj Poulsen om at dokumentere sin ganske uhyrlige påstand, grebet ud af luften, om at der skulle være et særlig tæt tilhørsforhold mellem de frie fagforeninger og venstre. Det har ikke noget at gøre med, at vi ikke synes om frie fagforeninger. Jeg vil blot gerne høre, hvorfra hr. Kaj Poulsen henter dokumentation for denne påstand.

(Kort bemærkning).

Poulsgaard (FP):

Vor ordfører, fru Pia Kjærsgaard, gør det udmærket, men hr. Kaj Poulsen fik mig op på talerstolen. Magen til hoven optræden! Vi skal bare holde os væk fra fagforeningspolitik, for det har de monopol på! Ja, det er da gået meget godt, hr. Kaj Poulsen, med at knægte den grundlovssikrede ytringsfrihed, men det kan da godt ske, at vi er nogle stykker, det tager grundlovens ord om, at vi har organisationsfrihed i dette land, alvorligt og mener, at de også skal efterleves, og som ikke kan lide, at ældre mennesker skal komme i nød, bare fordi det ikke passer nogle fagforeninger, at den og den ønsker at benytte den grundlovssikrede ret til selv at bestemme, hvilken fagforening man ønsker at være medlem af. Men socialdemokratiet er jo så vant til, at de har patent på det, og så kan de bare hovent tilbagevise andre. Vi har ikke mere tilknytning til den frie fagbevægelse, end hr. Kaj Poulsen har, men vi anerkender disse menneskers ret til at organisere sig, og vi vil slås for det; derfor er vi selvfølgelig rystet over den landsretsdom, der er afsagt. Det er simpelt hen en dom, der er ufattelig i et samfund som det danske, og derfor er denne forespørgselsdebat ikke en, man skal affærdige med en håndbevægelse og et skuldertræk. Det er alvorlige ting, det er den per-

[Poulsgaard]

sonlige frihed, der står på spil, og den har fremskridtspartiet altid kæmpet for.

(Kort bemærkning).

Pia Kjærsgaard (FP):

Hr. Bjørn Elmquist bad før om dokumentation for, at de frie fagforeninger skulle have forbindelse med venstre, og da jeg er helt sikker på, at hr. Kaj Poulsen kommer med denne dokumentation, kunne han passende tage med, hvordan de frie fagforeninger skulle have forbindelse med fremskridtspartiet. Det er der nemlig overhovedet ikke tale om.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Når man ser på debatten omkring de frie fagforeningers opståen, ser på, hvem der har udtalt sig, hvem der har været meget aktive både på Vejgård bibliotek, når der har været holdt møder med frie fagforeninger og partiet venstre i organisationsopstartsfasen, og når man ser på de holdninger, der kommer frem i de frie fagforeningers blad, er der vist ikke ret mange, der kan være i tvivl om tilhørsforholdet.

Og lad mig så sige til hr. Poulsgaard, at vi ønsker skam ikke at tage monopol på at blande os i faglige kampe, vi blander os helst udenom, men det, jeg sagde i mit indlæg, var, at siden partiet venstre og fremskridtspartiet er begyndt at blande sig i faglige kampe, er der kommet nogle ulykkelige menneskesjæle ud af det, så jeg synes faktisk, at hr. Poulsgaards argumentation er helt ved siden af.

Derudover har den socialdemokratiske regering gennemført det forslag, som ministeren omtalte, og som indeholder ganske alvorlige straffebestemmelser, hvis man afskediger folk på grund af organisationsforhold. Vi har altså foretaget os noget aktivt, og vi mener, at vi er kommet så langt, som det er muligt. Man kan jo ikke lave lovgivning for 5½ million individuelle mennesker i Danmark, 5½ million styk love. Det, der er vores problem i denne sag, er, at der er en arbejdergruppe, der har ment, at ved at organisere sig og stå sammen står man stærkt, og det forsøger de at beskytte og forsvare. Det må de ikke for de borgerlige partier. Hvis man derimod tager eksklusivaftaler inden for erhvervslivet,

inden for advokatstanden, inden for lægestanden osv., hører vi aldrig et kuk fra det borgerlige Danmark. Det her drejer sig om at svække arbejderbevægelsen og ikke spor andet, og det deltager vi ikke i. Således er det!

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Jeg må sige til hr. Kaj Poulsen, at der var jo slet ikke tale om nogen form for dokumentation. Det forstår jeg også godt, for hans påstand er umulig at dokumentere, og derfor var hr. Kaj Poulsen endnu en gang ude i en helt umulig opgave.

Om et øjeblik skal der i folkettingen være en debat om LSD og erstatning til LSD-patienter. Der er socialdemokrater, der har udtalt sympati for, at de pågældende LSD-patienter skal have erstatning, men jeg ville da aldrig nogen sinde nå til den dødsyge påstand, at socialdemokrater og medlemmer af dette folketing skulle være LSD-patienter selv, fordi de udtrykker sympati for problemet. Lad dog være med at prøve at dokumentere på den facon!

Hr. Kaj Poulsen var samtidig inde på et foredrag om, at vi ikke kan give individuelle rettigheder til 5½ million mennesker. Nej, men vi forstår da også godt i mit parti, at et flertal skal have lov til at beslutte, sådan som tilfældet er her i folkettingen, men hvor er alle mindretalsbeskyttelserne henne, som hører hjemme i et rigtigt demokrati? Det er en by i Sovjetunionen i denne sammenhæng.

Bo Kristensen (KF):

Denne forespørgselsdebat har forbindelse med lov nr. 285 af 9. juni 1982, en lov, som gør det ulovligt at have eksklusivaftaler inden for den offentlige sektor, jfr. § 2 i samme lov.

Vi har i den forløbne tid, som ministeren også var inde på det, kunnet konstatere, at der er blevet ganske meget ro om disse særlige forhold vedrørende eksklusivaftalerne. Det gælder både i den private sektor og i den offentlige sektor, hvor vi dog har tilbage nogle enkelte tilfælde, som for øjeblikket bliver behandlet, navnlig, som forespørgerne også siger, problemet omkring HT-chaufførerne, som er blevet uretmæssigt afskediget. Denne sag har jo netop fundet sin foreløbige

[Bo Kristensen]

afslutning i landsretten og skal nu sikkert videre til højesteret.

Jeg er enig med ministeren i, at det ville være et særdeles uheldigt tidspunkt at foreslå denne lov strammet op, navnlig på baggrund af, at det er den første sag, der bliver prøvet ved domstolene. Derfor mener det konservative folkeparti, at vi bør afvente, hvad der sker ved højesteret; det kan give os grundlag for at vurdere, om det er nødvendigt at foretage en opstramning af loven fra 1982.

Tilbage står så nogle andre elementer, som jeg synes er værd at fremhæve vedrørende det frie valg og fagbevægelsen, nemlig spørgsmålet om, hvad man gør over for de personer, som ønsker at være fri for et organisationsforhold og derefter bliver sat ud på et sidespor. Vi har jo f.eks. en brandmand fra København og en vuggestueleder, også fra København, som eksempler på, hvordan man i virkeligheden bliver sat uden for det daglige arbejde, som man oprindeligt var ansat til at udføre. Det finder vi meget beklageligt, og jeg håber, at vi på disse punkter kommer frem til en forståelse, som bevirker, at vi undgår mobning inden for fagbevægelses rammer. Vi oplever, specielt i København, nogle tendenser til mobning af enkeltpersoner, som har en anden opfattelse, og dér må jeg sige, at loven gerne skulle kunne virke fuldgældigt. Derfor er vi meget tilfredse med, at ministeren vil trække det frem og se på, om det bliver nødvendigt at gennemføre en lovændring eller en lovrevision, når disse sager kommer til behandling.

På det private område må man sige, at der egentlig ikke er de store problemer, efter at vi har fået loven af 1982. Det fungerer rimeligt.

Et spørgsmål, som man kan rejse efter fagbevægelsens eksistens i mange år, er: hvordan ser fremtiden ud for fagbevægelsen? Er det nu også rigtigt at blande det faglige indhold sammen med det partipolitiske? Her tror jeg det kniber med fodslaget mellem fagbevægelsens ledelse og medlemmerne. Det kommer ikke så hurtigt til udtryk, fordi der er syv indirekte valg frem til ledelsen i fagbevægelsen. Så kan man diskutere, om det er demokrati, men der er nok ingen tvivl om, at vi står over for en epoke, hvor fagbevægelsen vil være nødt til at tage forholdene op til revision og se på, hvordan man kan få gennemført et langt mere moderne demokratisk

princip, også for derigennem at sikre, at man får adskilt det partipolitiske fra det fagpolitiske, som vi stadig væk fra det konservative folkeparti mener der skal lægges stor vægt på.

Det konservative folkeparti ønsker stærke fagbevægelser, men ikke med en partipolitisk tilknytning, og det må fagbevægelsen finde ud af. Vi oplever også for øjeblikket, at en lang række medlemmer giver udtryk for det. Vi oplever sågar virksomheder og medarbejdere, der i enighed går over til andre ansættelsesforhold, går fra timelønsområdet og over til funktionærstatus for at komme fri af det partipolitiske tilhørsforhold, hvor man på funktionærområdet har en lang række foreninger, som ikke har et partipolitisk tilhørsforhold. Det kan man måske sige er en bevægelse, som sker på grund af en modernisering i vores samfund, men jeg tror, at det i virkeligheden er for at komme fri af det partipolitiske tilhørsforhold, hvor fagbevægelsen i en årrække har bundet sig meget tæt til socialdemokratiet.

Jeg var også inde på, at en af de ting i det fagretlige system og i fagbevægelsen, som har nogle problemer i sig, er mobningen. Det er medarbejdernes pression over for enkeltpersoner, der ønsker noget andet eller har selvstændige standpunkter i arbejdsforhold. Jeg tror, at også fagbevægelsen selv må erkende, at vi lever i et moderne samfund, hvor diskussioner ikke skal ende i direkte mobning eller pression, men i forståelse for enkeltindividet, også i større grupper.

Det er i den forbindelse værd at gøre opmærksom på, at vores uddannelsessystem lægger mere og mere vægt på samarbejde, gruppearbejde, og fagbevægelsen vil nok efterhånden erkende, at envejskommunikation ikke er det, der skaber de bedst mulige faglige forhold, og dermed vil der blive en lidt anden stilling til det partipolitiske tilhørsforhold på længere sigt.

Det konservative folkeparti lægger vægt på, at der skal være frihed til at bestemme, om man ønsker at være medlem af en organisation, men man skal også have frihed til at nægte at være medlem. Man skal ikke kunne tvinges ind i en fagforening. Det vil vi fortsat følge nøje, og vi er parat til, så såre der er eksempler på, at mennesker bliver afskudiget, fordi de mangler et organisationstilhørsforhold i det faglige system, at føre den

[Bo Kristensen]

fornødne lovgivning igennem, hvis det viser sig nødvendigt.

Bjørn Elmquist (V):

Jeg vil starte med at takke arbejdsministeren for en afbalanceret redegørelse, også med indhold i.

Jeg vil citere et af de sidste afsnit, sådan at eventuelle misforståelser kan blive ryddet af vejen for så vidt angår mit partis holdning til disse arbejdsmarkedsretlige forhold:

»Jeg tror heller ikke, man skal være blind for, at sådan som det danske arbejdsmarked historisk har udviklet sig, bygger det på og forudsætter, at vi har et velorganiseret arbejdsmarked både på lønmodtager- og på arbejdsgiversiden. Arbejdsretten bygger på aftaler indgået mellem arbejdsmarkedets hovedorganisationer og vil ikke kunne fungere uden disses positive medvirken. Også hele vores overenskomstsystem bygger på, at overenskomsterne indgås af velorganiserede organisationer, som også efterfølgende kan garantere for overholdelsen af de indgåede overenskomster. Dette system har i det store og hele fungeret godt, og regeringen har ingen planer om at ændre ved dette.«

Det er også mit partis holdning.

Så kommer spørgsmålet om organisationsfriheden, som givetvis har med dette at gøre. Hvis vi tager vore formelle regler, hvis vi ser efter på papiret, så har organisationsfriheden det godt i Danmark. Der står i grundloven og i love og i andre regler og aftaler, det fremgår af vores domspraksis, og det fremgår af vore internationale forpligtelser, at vi har fuld organisationsfrihed herhjemme, både den positive og den negative, som arbejdsministeren var inde på.

Men når det kommer til stykket, kan vi se, at der dukker det ene eksempel efter det andet op på, at det er meget svært at leve op til dette ideal. Det er svært i Danmark, det er svært i andre lande. At vi i Danmark specielt hæfter os ved det – nå ja, vi er folketingsmedlemmer valgt i Danmark, og det er vores opgave at følge det herhjemme, men vi har jo også en høj organisationsprocent. Det har noget at gøre med, at vi har den velfærd, vi har i dag. Vi har et socialt sikkerhedsnet. Vi har et fagligt sikkerhedsnet. Så langt, så godt. Men vores høje organisationsprocent indebærer den risiko, at vi ryger over i den an-

den grøft, og at monopolerne – den ene eller den anden form for monopol – får en magtstilling, som vi må være imod.

Vi ser mange lønmodtagere komme i klemme, hvis de søger ind i andre foreninger end den veletablerede fagbevægelse. Nogle mister deres job ved det, andre har slet ikke kunnet finde ansættelse. Nogle får pålæg om at forblive i deres job uden at begive sig hen på arbejdspladsen. De får en slags judaspenge udbetalt for at blive væk for ikke at udfordre samarbejdsklimaet, for ikke at udfordre deres kolleger på arbejdspladsen. Og henvender de sig til deres organisation, har vi eksemplet fra Vanløse – med SiD-medlemmet. Han havde været medlem af SiD i 35 år, men da han gik hen til sin fagforening og fortalte dem, hvad han var udsat for, blev han nærmest sendt ud af døren med besked om ikke at vise sig igen, for han var ikke solidarisk.

Der er således tegn på, mener vi i mit parti, at den lov, vi vedtog her i folketinget i 1982 om beskyttelse mod afsked på grund af foreningsforhold, ikke er tilstrækkelig. Mit parti stemte i sin tid imod loven, fordi vi mente, at det blev en narresut. Loven bygger i meget vidt omfang på forudsætningslæren, eller hvad vi skal kalde det. Det indebærer bl.a., at hvis en arbejdsgiver ansætter en lønmodtager, som på det tidspunkt er organiseret uden for den veletablerede fagbevægelse, og han eller hun får at vide, at om nogen tid vil det nok forandre sig, så kan man ikke påberåbe sig loven.

En anden ting er, at loven kun vedrører beskyttelse mod afskedigelse, ikke beskyttelse af ansættelsen, uanset hvilket foreningsforhold man har.

Den tredje svaghed, vi interesserer os for i mit parti og følger nøje, er sanktionerne. Der kan tilkendes op til 78 ugers løn i tilfælde af uberettiget afskedigelse. Vi sagde allerede, da vi stemte imod, at det er, hvad man kan kalde en noget slatten reaktion på en overtrædelse af en frihedsrettighed, en borgerrettighed eller en menneskerettighed.

Vi er altså meget opmærksom på behovet for eventuelt at stramme denne lov op og er helt enige i det, arbejdsministeren anfører i sin redegørelse. Dette vil vi ikke lade gå i glemmebogen, vi samler så at sige til pulje.

Vurderingen af denne lov og af retstilstanden i det hele taget, det vil også sige inden

[Bjørn Elmquist]

for den offentlige sektor, hænger meget nøje sammen med, hvordan udfaldet bliver ved højesteret af den HT-sag, som jeg forstår på pressen er blevet appelleret fra østre landsret til højesteret. Vi synes, det er klogt, at der er sket denne appel, og vi forudser, at der, når højesteret har talt, formentlig vil blive tale om at indbringe denne højesteretsdom for Den europæiske Menneskerettighedsdomstol i Strasbourg, hvor man jo afgjorde sagen om de tre britiske jernbanearbejdere i 1981, hvilket førte til vores 1982-lov.

Jeg har indtil nu talt om det principielle i vores grundlovsbestemmelse og i andre bestemmelser om organisationsfrihed, og jeg vil nu bevæge mig ind på et emne, som også har med det at gøre, og som forøger fornemmelsen af ufrihed. Det er tvangsbidragene.

Vi ser, at mange mennesker føler ufrihed ved den situation, de bringes i. Ved gruppepres og andre mere eller mindre utiltalende aktioner bringes folk ind i en fagforenings-sammenhæng, som de ikke altid er tilfredse med. Denne utilfredshed forøges i takt med, at adskillige fagforeninger i stadig større omfang tiltager sig politiske roller, politiske opgaver.

Vi har ved adskillige lejligheder drøftet tvangsbidragene, og vi har beroligende fået at vide af det parti herinde, der især modtager den slags bidrag, nemlig socialdemokratiet, at det er ganske små beløb, det drejer sig om. For den enkelte er det ganske få kroner om året, og for partiet kan det som helhed heller ikke rigtig gøres op i beløb, der er værd at tale om. Det er ikke så afgørende, om det er få kroner eller mange kroner for det enkelte medlem, hvis det er et princip.

Dertil kommer beløbene til de kampagner, vi har set at de pågældende foreninger vil sætte i værk: SiDs 180 mill. kr., LOs 50 mill. kr. Og med hvilket formål: at få en anden regering, at få en anden fordeling af mandaterne herinde i folketinget mellem de politiske partier. Er det en egentlig faglig opgave? Det mener vi ikke i mit parti. Vi mener, at det helt klart er i strid med rollefordelingen, med den opgave, fagforeningerne bør påtage sig, nemlig at repræsentere deres medlemmers faglige interesser.

Tænk, hvis disse fagforeninger fik øjnene op for, at vi bør bevæge os væk fra, hvad vi vil kalde stenalderdemokratiet, demokratiet,

flertalstyranniet, over i en situation, hvor der bliver rigtigt demokrati!

Jeg har hæftet mig ved, at Danmarks Lærerforening har besluttet at sende ud til urafstemning blandt medlemmerne beslutningen om økonomisk skadesløsholdelse i forbindelse med de ulovlige aktioner, der har fundet sted. Det synes jeg i og for sig er en klædelig beslutning, og jeg håber, at de store fagforeninger med al deres forståelse og med deres demokratiske basis vil lade deres medlemmer få indflyelse på, hvad deres medlemsbidrag skal gå til.

Der er lande, der har lavet en frivillig ordning, sådan at man ved indbetaling på girokortet kan sætte kryds, hvis man ønsker at deltage i den ene eller anden fondsetablering. Tænk, hvis man havde noget tilsvarende herhjemme! Det ville bestemte klæde og jeg synes egentlig også give en vis overensstemmelse med disse fagforeningers demokratiske traditioner, i hvert fald med deres erklærede demokratiske hensigter. Hvis ikke dette sker, kan vi også på dette område være nødt til at overveje, i hvilket omfang lovgivningsmagten skal gå ind og sikre, at foreningsfriheden også på dette område får sit fulde liv.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Man bliver næsten rørt til tårer, når man hører venstres politiske ordfører tale om fagbevægelsens demokratiske traditioner, om rollefordeling, om, hvad man skal beskæftige sig med i fagforeningerne. Frihedsrettigheder osv. Store ord – nul indhold.

Er det ikke en frihedsrettighed at kunne lave en forening i dette land? Er det ikke en frihedsrettighed i dette land, at denne forening kan træffe beslutning om, hvordan den skal forvaltes, hvad foreningen skal bruge sine penge til? Det er ikke en frihedsrettighed, når det er fagforeninger. Så må de ikke bruge deres penge til noget. Så skal de kun snakke faglige spørgsmål og overenskomstspørgsmål og sådan noget. Og vil de ikke rette sig efter venstre i den sag, så gennemfører man simpelt hen tvangslovgivning, uden at nogen fagforeninger har været spurgt. Hvad skal de så beskæftige sig med? Jo, faglige spørgsmål. Frihedsrettigheder – store ord, det kan man bruge i venstre.

[Kaj Poulsen]

Og når man taler om tvangsbidrag, så mener man kun fagforeningernes tvangsbidrag. Hver eneste person i dette land, der går ind i en hvilken som helst købmandsforretning og køber sig et hvilket som helst mærke margarine, betaler til venstres politiske opretholdelse og det konservative folkepartis politiske opetholdelse. Det beslutter man i Dansk Arbejdsgiverforening. Det er en frihedsrettighed, Dansk Arbejdsgiverforening har, og den blander vi os ikke i.

Det er et spørgsmål om, hvem friheden er for, og det er altså ikke for politiske modstandere, kan jeg forstå. Så er det ikke frihedsrettigheder – så er det hykleri.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Hr. Bjørn Elmquist talte meget om rollefordelingen, nemlig mellem det politiske og det faglige. De to ting hænger sammen og er én og samme ting. VS ønsker – for at det ikke skal blive misforstået – selvfølgelig statsafhængige og partipolitisk uafhængige fagforeninger, men vi ønsker da så sandelig en fagbevægelse, der tænker og handler politisk. Det er politisk at kæmpe imod karensdagen, som denne regering har indført. Det er politisk at kæmpe imod en stadig fastfrysning af dagpengesatserne, hvad denne regering har indført.

Vi er ikke altid enige i den måde, fagbevægelsen bruger sine penge på. Vi synes, den kunne bruge dem på mange bedre måder end en reklamekampagne for socialdemokratiet. Men det er fagbevægelsens egne medlemmer, det er fagbevægelsen selv, der må tage stilling til, hvordan den skal bruge sine midler. Det er ikke folketinget. Vi synes, at socialdemokratiet og fagbevægelsen burde have kæmpet meget mere imod regeringsindgrebet, men o.k., nu er det op til en kamp i fagbevægelsen selv, det kommer ikke folketinget ved.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Først til fru Elisabeth Bruun Olesen: jeg er helt enig, det var også det, jeg sagde. Fagbevægelsen bør lade sine medlemmer selv beslutte, hvad deres penge skal bruges til.

Jeg satte et kraftigt spørgsmålstegn ved, i hvilket omfang medlemmerne har indflydelse på, hvad deres bidrag skal bruges til. Det afgøres af de kompetente organer. Ja men hvem er de kompetente organer? Det er de landsmødedelegerede eller årsmødedelegerede eller hvad de nu kan hedde. Det er folk, der tager ud og repræsenterer deres medlemmer. I hvilket omfang er de repræsentative? I hvilket omfang lader de deres menige medlemmer komme til orde? Det synes jeg nok der kan sættes spørgsmålstegn ved. Derfor mener jeg ikke, det er en primær lovgivningsopgave. Vi vil helst holde fingrene helt væk fra det. Men der kan være situationer, hvor man må tage mindre liberale midler i anvendelse for at sikre en større grad af frihed.

Jeg vil godt have, at hr. Kaj Poulsen fortæller, hvornår Arbejdsgiverforeningen har sat store kampagner i værk, og hvor mange millioner kroner der er blevet brugt, for at man skulle stemme på venstre. Det vil jeg godt have at vide. Det er gået min næse forbi, at sådan noget skulle være sket.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Hr. Bjørn Elmquist har ret i, at fagbevægelsen er hierarkisk opbygget, og at den meget tit er udemokratisk, men hvis alle de mennesker, der mener det samme som hr. Bjørn Elmquist, kom til generalforsamlingerne, så havde de jo flertallet – det må hr. Bjørn Elmquist jo mene – og så ville linjen blive en anden. Det er medlemmerne selv, der ved at være med til at ændre lovene kan få det gjort.

(Kort bemærkning).

Pia Kjærsgaard (FP):

Det var dog fantastisk, som man heroppefra hytter sine egne små Hassaner med de skæve ben. Nu skal man fra venstres Bjørn Elmquist høre, at de i hvert fald ikke får bidrag fra Arbejdsgiverforeningen. Ja men der er noget, der hedder landboforeninger. Det er et lidt mere ømtåligt spørgsmål, for de borgerlige vil ikke lægge oplysninger om de bidrag frem, som de givetvis får af de foreninger. Jeg kunne høre, at hr. Kaj Poulsen var fremme med en bemærkning om, at ven-

[Pia Kjærsgaard]

stre og konservative modtager bidrag, ligesom socialdemokratiet gør. Jeg må minde om, at det er fremskridtspartiet, der står for denne forespørgsel, og vi får ikke bidrag nogen steder fra, heller ikke fra Danmarks Frie Fagforening.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Hr. Bjørn Elmquist spurgte mig, hvilke kampagner Dansk Arbejdsgiverforening har sat i gang for de tvangsbidrag, de udskriver. Jeg tror ikke, at Dansk Arbejdsgiverforening siger til venstre og det konservative folkeparti, at de skal bruge de tilskud, de får, på den og den måde. Det må venstre og konservative formentlig selv om.

Jeg kan da henvise til debatten forud for afstemningen om EF. Da var der massiv kampagne også fra Dansk Arbejdsgiverforening. Det brokker vi os ikke over.

Skal vi nu ikke blive nede på jorden og lade være med alt det gøgl og så sige: frihedsrettigheder er frihedsrettigheder, uanset om man er liberalt indstillet eller man er socialist. Det er det, der mangler forståelse for hos Danmarks liberale parti.

Der er f.eks. EF-tilskud, som kun kan udbetales, hvis man er medlem af en landboforening. De sølle landmænd kan ikke engang sende en hest til dyrskue, hvis de ikke er medlem af en landboforening.

Vi kunne blive ved med det pjat, men skulle vi ikke holde os nede på jorden og diskutere det, der er realiteter i?

Ole Henriksen (SF):

Jeg kunne måske indledningsvis stille hr. Bjørn Elmquist et spørgsmål om fordelingen af midler, som er givet af SiD. Det foregår på en lidt anden måde end med de midler, man har bevilget fra LOs side. Man har nemlig bevilget et beløb til medlemmerne, til de enkelte lokale afdelinger, som så selv kan træffe beslutning om, hvordan disse midler skal anvendes. Det drejer sig om 150 mill. kr., hvis anvendelse er lagt ud til medlemsbeslutning. Det synes jeg skal med i billedet. LOs penge er mere bevillinger til topapparatet.

Hvis man ikke lige vidste, at det var fremskridtspartiet, der havde stillet denne forespørgsel, så kunne man kort svare, at der er

fuld fagforeningsfrihed herhjemme. Men det er klart, at det ikke så meget drejer sig om det. Det er mere et spørgsmål om, hvordan man tolker grundlovens § 78 og de internationale konventioner, vi har, og det er klart, at det også har noget at gøre med eksklusivaftaler og negativ og positiv organisationsfrihed.

Man kunne spørge, hvorfor denne forespørgsel kun drejer sig om fagforeningsfrihed og ikke om frihed i almindelighed, når det drejer sig om organisationer, for det mener jeg bestemt at grundloven også omhandler, når den siger det i § 78, den gør.

Det kunne også være interessant at drøfte andre ting, f.eks. spørgsmålet om, hvorfor over halvdelen af landets husstande skal være medlem af en grundejerforening eller lignende. Det er de rent faktisk. Det er oven i købet tinglyst, at de skal være medlem. Hvis jeg er uenig med min grundejerforening i den grundejerpolitik, den fører, så må jeg bøje mig for det. Jeg kan ikke melde mig ud af grundejerforeningen, men skal blive der. Det er også en form for tvang, som kan hvile på en række grundejere.

Man kan også nævne den lille købmand, som det jo er så moderne at trække frem. Hvordan skal han overleve, hvis han ikke melder sig ind i en af de indkøbsforeninger eller organisationer, der er oprettet? Har han nogen chance for at konkurrere med dem? Hvis han skal leve af at være købmand, er han simpelt hen pisket til at melde sig ind i en af disse indkøbsforeninger for at kunne få varerne på lige fod med sine konkurrenter. Det er vel også en form for tvang, man bliver underlagt af det virkelige liv.

Man kan sætte spørgsmålstegn ved det frie foreningsvalg f.eks. for selvstændige erhvervsdrivende, når Dansk Arbejdsgiverforening i sin formålsparagraf – det er § 2 – siger, at det er en æresforpligtelse at handle med medlemmer af Arbejdsgiverforeningen. Når det virkelig praktiseres, er det så også et spørgsmål om organisationsfrihed for dem, der ikke er medlem af Dansk Arbejdsgiverforening? Er det ikke også tvang for at få dem til at melde sig ind i Arbejdsgiverforeningen, at man har den slags bestemmelser, som man praktiserer på alle leder og kanter i den daglige handel mellem Arbejdsgiverforeningens medlemmer?

Endelig kunne man spørge om noget, som også har været rejst heroppe, nemlig organi-

[Ole Henriksen]

sationsfrihed for advokater og læger. Hvorfor skal de være medlem af Advokatrådet og Lægeforeningen? Man kunne også spørge, hvorfor fiskerne skal være medlem af en fiskerorganisation. Det skal de i hvert fald, hvis de vil have nogle af de EF-tilskud, der gives til fiskeriet. Man kunne spørge, som hr. Kaj Poulsen gjorde, hvorfor en landmand skal være medlem af en landboforening, hvis han absolut har det ønske at få et dyr med på dyrskue. Er det ikke også en tvang?

Der er masser af eksempler. Jeg synes bare, at det vigtigste er at påpege, at alt dette har noget med interesseorganisationer at gøre. Det er meget mere politik, end det er jura, men man prøver at gøre det hele til et juridisk spørgsmål. Det problem kan ikke løses via jura. Bl.a. østre landsret har vist, at man ikke er interesseret, og man kan heller ikke lave en bestemmelse eller afsige en dom, der tager hensyn til den negative organisationsfrihed. Dette er altså politik, ikke jura.

Hvis hr. Bjørn Elmquist og hans parti nu begynder at samle til pulje med henblik på senere lovgivning, så er det klart, at SF vil have alle disse eksempler med. Vi vil ikke finde os i, at man kun retter angreb mod fagbevægelsens organisationsfrihed eller mangel på samme og tror, at alt det andet i samfundet kan gå fri, uanset hvor meget tvang eller ikke tvang der bruges.

Når det gælder eksklusivaftaler på arbejdsmarkedet, er problemet minimalt. Den offentlige sektor og virksomheder, der er medlem af Dansk Arbejdsgiverforening, har som bekendt ikke eksklusivaftaler. Kun enkeltstående arbejdsgivere, altså dem uden for arbejdsgiverorganisationen, har den slags aftaler, og de udgør kun ganske få procent. Jeg er da glad for at høre fra nogle af de borgerlige partier, at man erkender, at det problem ikke er til stede i det praktiske liv.

Lønmodtagernes eneste måde at forsvare deres interesser på over for arbejdsgiverne, der jo både har ejendomsretten og ledelsesretten – det skal man ikke glemme, når man diskuterer disse ting, som giver et ansvar – er at optræde kollektivt over for denne ledelsesret og ejendomsret, at indgå en overenskomst og stå sammen om denne overenskomst, at sørge for at få en rimelig balance over for arbejdsgiveren. Denne balance bliver spoleret, hvis enkelte lønmodtagere på en virksomhed bryder solidariteten. Det er klart, at

SF ikke kan medvirke til at ændre det forhold, at lønmodtagerorganisationer og lønmodtagere på de enkelte virksomheder kan sikre denne balance ved at bruge det eneste modtræk, de har – eller samarbejdsstræk, om man vil – over for en arbejdsgiver, nemlig at indgå en overenskomst.

Det er klart, at hvis man er ude for de tilfælde, hvad man jo er ind imellem, så optræder der det, jeg vil kalde for en nødretstilstand for lønmodtagerne, og så mener jeg, det er fagpolitisk legalt at træffe forholdsregler, der sikrer de overenskomstmæssige forhold. Det er altså en interessekamp, en politisk kamp, der foregår på en arbejdsplads, og den må vi acceptere.

Konklusionen er derfor, at SF accepterer de faktiske vilkår, som eksisterer for advokater, læger, den lille købmand, uorganiserede arbejdsgivere, landmænd, fiskere, grundejere osv., og der kunne nok nævnes mange flere eksempler af lignende karakter vedrørende den negative organisationsret. Det, der mangler fra forespørgernes side, er accept af, at lønmodtagerne må have de samme rettigheder som dem, jeg har nævnt her. De faglige organisationer er omhyggeligt udvalgt i forespørgslen. Det er en lidt trivial klapjagt, fremskridtspartiet og andre driver på fagbevægelsen. Det kan vi selvfølgelig ikke medvirke til fra SFs side, og vi kan heller ikke efter et kort studium af dagsordensforslaget medvirke til dets gennemførelse.

(Kort bemærkning).

Maisted (FD):

Jeg lyttede med interesse til hr. Ole Henriksens indlæg. Det var en fortsættelse af hr. Ole Henriksens brud på grundlovens § 34. Her får vi jo at vide, at hr. Ole Henriksen mener, at der er tale om nødretstilstand, og at man selvfølgelig ikke skal følge grundloven. Det kommer selvfølgelig ikke overraskende for mig, når jeg ved, at hr. Ole Henriksen er antidemokratisk og antiparlamentarisk indstillet, hvad SF er som helhed. Men han siger også ting, som er fuldstændig vanvittige, og som ikke må stå uanstastet.

At læger og advokater er organiseret ved lov i særlige samfund, er ikke af hensyn til lægerne og advokaterne, men af hensyn til de mennesker, de betjener. Der er en væsensforskel i forhold til det fagforeningsdiktatur

[Maisted]

og fagforeningspamperi, arbejderbevægelsen har stablet på benene, hvor man har indirekte valgmetoder til at få folk op i toppen. De er aldrig til at fjerne. Jeg angriber ikke fagforeninger – det skal jeg vende tilbage til i mit rigtige indlæg – for at bruge de 250 mill. kr. Jeg har argumenter for at sige, at det ikke er sagen i denne sammenhæng.

Det væsentlige er, at vi fra denne talerstol hører, at hr. Ole Henriksen er klar til grundlovsbrud. Det har han demonstreret én gang, da han var med til at sætte folkestyret ud af kraft ved at bryde grundlovens § 34. Der er ikke noget at sige til med den holdning, han har til demokrati, at noget sådant bliver fremført fra folketingets talerstol.

(Kort bemærkning).

Ole Henriksen (SF):

Jeg skal ikke kommentere de meget personlige bemærkninger, hr. Maisted her kommer med angående grundlovens § 34. Der findes jo muligheder for hr. Maisted for selv at komme til bunds i den slags sager, hvis hr. Maisted ønsker det, så det vil jeg anbefale hr. Maisted at tage skridt til. Jeg imødeser det med allerstørste sindsro.

Om jeg er antidemokrat – ja, det ved jeg ikke. Jeg synes, hr. Maisted er en af dem her i folketinget, der slynger mest om sig med den slags udtryk, og jeg mener, det må stå for hr. Maistedes egen regning at have den opfattelse af hele partier herinde og også af enkeltpersoner.

Det konkrete, der ligger her, er vel vedrørende læger og advokater. Der er en overenskomst i Lægeforeningen, og det er altså vedtaget ved lov. Der står i retsplejeloven, at advokater skal være medlem af Advokatsamfundet, og det betyder, at de skal overholde overenskomster. Man kan sige, når vi snakker negativ organisationsfrihed: ja men i lovgivningen pålægger vi nogle at være medlem af en bestemt organisation, fordi de skal betjene medlemmerne. Ja, det skal de da, men mister en læge eller en advokat egentlig nogen kvalifikationer i forhold til deres klienter, hvis de ikke er medlem af en af disse foreninger? Det var et spørgsmål, man kunne stille hr. Maisted, for de må jo være lige kvalificerede, uanset om de er medlem eller ikke medlem.

(Kort bemærkning).

Maisted (FD):

Jeg udtaler mig ikke for sjovs skyld om enkeltpersoner og om SF som et antidemokratisk og et antiparlamentarisk parti. Jeg gør det, fordi det er væsentligt for offentligheden at vide, at den har at gøre med antidemokrater og har at gøre med et antidemokratisk parti, som er klar til at bryde grundloven. Det er tåbeligt at stemme på et parti efter demokratiske systemer og regler og så tro, at man får en demokratisk løsning, hvis SF fik magt til at gennemføre det, de gerne vil gennemføre.

Når vi har hold på læger og advokater, er det ene og alene af hensyn til deres klienter. Det er formuleret på en sådan måde, at læger og advokater kan fratages retten til at praktisere. Det er den eneste grund til, at man har de lovbestemmelser. Det er ikke til benefice for advokater og læger, men et forsvær for befolkningen.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Jeg synes, at der må være grænser for, hvor meget vrøvl der uimodsagt skal smutte igennem. En advokat eller en læge, der har forbrudt sig imod de kollegiale regler, smides ud af Advokatsamfundet eller Lægeforeningen. Det betyder, at vedkommende mister sin ret til at praktisere. Man har en anden mulighed netop for at beskytte klienterne, nemlig at retten til at praktisere kan fratages ved dom.

Hvorfor er det ikke nok? Hvorfor skal vi have organisationstvang, hvor organisationen bestemmer, om de mennesker skal fratages deres levebrød? Hvor er forskellen i hr. Maistedes argumentation? Der er simpelt hen intet hold og ingen linje i den.

(Kort bemærkning).

Maisted (FD):

Man har selvfølgelig lavet bestemmelserne, fordi man mente, at det på den måde var muligt at beskytte befolkningen mod overgreb fra lægers og advokaters side. Hvis hr. Kaj Poulsen kan dokumentere, at de bestemmelser ikke er nødvendige og kan ophæves, at man kan finde andre veje, f.eks. ved retten få fradømt folk retten til at praktisere, og

[Maisted]

man har et fornuftigt kontrolsystem, så er jeg med på til hver en tid at ændre det, det er da logisk, hvis det kan sikre disse grupper organisationsfrihed. Det, jeg fremhævede, og det væsentlige i den sag er, at det ikke er lavet af hensyn til advokaterne og lægerne, men udelukkende for at beskytte befolkningen mod overgreb fra advokaters og lægers side.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Hr. Kaj Poulsen for en sidste kort bemærkning i denne omgang.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Det er nok ikke nogen tilfældighed, at det er for grupper i samfundet, der er bedre stillet, man har lavet lovgivning på dette område.

Hr. Maisted bad om eksempler. Hr. Maisted kan blot se, hvad der har været af eksempler inden for hans forhenværende parti inden for de sidste par år, hvad der er sket i retspraksis, hvad der er sket i Advokatrådet, så har han svaret på det spørgsmål, han har stillet.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Hr. Maisted for en kort bemærkning, og derefter går vi over til ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Maisted (FD):

Det var da noget øredøvende vrøvl, hr. Kaj Poulsen fremkom med. Man har set, at disse organisationer efter deres opfattelse varetog klienternes interesse. De mennesker, hr. Kaj Poulsen henviser til, mistede jo netop deres bestalling, hvis man mente i disse lovfæstede organisationer, at befolkningens interesse ikke var varetaget.

Hr. Kaj Poulsen har været med til at gennemføre den lovgivning, og hvis han mener, at der skulle have været ændret på den, hvorfor i alverden er socialdemokratiet så ikke kommet med forslag og har fået ændret den, så vi kunne få organisationsfrihed for læger og advokater og samtidig beskytte befolkningen mod eventuelle misbrug fra lægers og advokaters side? Det forstår jeg ikke.

Dagmar Mørk Jensen (RV):

Da mit partis ordfører, fru Lone Dybkjær, ikke kan være til stede, skal jeg på hendes vegne komme med et par bemærkninger om forespørgslen.

Det radikale venstres syn på organisationer fremgår helt klart af vor landsmødeudtalelse af 20. september 1981, hvorfra jeg med formandens tilladelse vil citere:

»Det radikale venstre anerkender organisationernes ret til at varetage medlemmernes faglige og økonomiske rettigheder.«

Når det er sagt, vil jeg gerne sige, at vi føler det urimeligt, at organisationerne kan opkræve tvangsbidrag til politiske partier. Vi opfordrer derfor organisationerne til selv at bringe det forhold i orden, idet vi naturligvis ellers tvinges til at fremsætte lovforslag om det.

Vi mener, at organisationerne selv bør kunne trække grænserne for deres arbejdsområder, og vi mener ikke, der er grund for folketinget til at blande sig i det område. Vi kan derfor ikke stemme for dagsordensforslaget.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Denne forespørgselsdebat handler om fagforeningsfrihed. Hvad er frihed for en størrelse? Er det frihed, at det enkelte menneske frit kan vælge hvad som helst eller fravælge hvad som helst? Det borgerlige samfund har faktisk en lang række restriktioner. Nogle er fornuftige, andre er undertrykkende. Det skal jeg ikke komme ind på her.

Hvad betyder det, at lønarbejdere skal have ret til at fravælge et fagforeningsmedlemskab eller ret til at vælge at organisere sig i en gul fagforening, en splittelsesorganisation? Lønarbejdernes helt afgørende ufrihed består i et afhængighedsforhold til de kapitalister, som besidder privatejendomsretten til produktionsmidlerne.

For at sikre sig nogle anstændige løn- og arbejdsforhold har lønarbejderne slået sig sammen i fagforeningerne. De mødte lige fra starten modstand fra borgerskabet. Fagforeningerne måtte, da de blev dannet, føre meget langvarige kampe for overhovedet at få anerkendt retten til at organisere sig, og den dag i dag ser vi mange fagligt aktive medlemmer af fagforeningerne blive fyret.

VS er i mangt og meget – det har vi sagt mange gange – uenig i, hvad der sker i en-

[Elisabeth Bruun Olesen]

hedsfagbevægelsen, og vi har kritiseret den for dens manglende demokrati og dens undertrykkelse af både store og små mindretal. Det er ikke blot højrefløjen, der bliver undertrykt, det er så sandelig også venstrefløjen. Vi har set eksklusioner af fagligt aktive medlemmer. Men vi har alligevel stået et hundrede procent fast på, at enhedsfagbevægelserne selvfølgelig skal bevares.

En splittelse af enhedsfagbevægelsen har kun et eneste resultat, nemlig at lønarbejderne svækkes, at lønarbejdernes mulighed for at få kæmpet nogle bedre løn- og arbejdsforhold igennem bliver afgørende svækket. Frihed for eksklusivaftaler, frihed for at organisere sig i fagbevægelsen, i enhedsfagbevægelsen, repræsenterer blot arbejdsgivernes ret til at skalte og valte med arbejdskraften og spille folk ud mod hinanden i en indbyrdes konkurrence om jobbene. Den enkeltes såkaldte frihed får på den måde som konsekvens en svækkelse af den kollektive, samlede styrke. En sådan svækkelse her og nu vil være specielt katastrofal, fordi det kun er, hvis lønarbejderne står sammen og handler samlet, at man kan vende den behårde indkomst- og nedskæringspolitik til en politik, der er i lønarbejdernes interesse. Hvis de, der kun har deres arbejdskraft at sælge, ikke står 100 pct. ubrydeligt sammen, bliver deres løn- og arbejdsforhold jo simpelt hen forringet endnu mere.

Især i en arbejdsløshedssituation som den, vi har nu, kunne man jo risikere at se folk sige: ja men så melder jeg mig ud af min fagforening, så kan jeg arbejde til løn- og arbejdsvilkår under de eksisterende overenskomster. På den måde vil man svække de andre. Derfor må den individuelle frihed, friheden til at lege blind passager, opgives. Det var også på den baggrund, at VS støttede HF-chaufførerne i deres kamp for at få de uorganiserede chauffører ind i fagforeningerne igen.

Det vil altså sige, at lønarbejderne for at bekæmpe den helt afgørende ufrihed i dette samfund faktisk må pålægge sig selv en begrænsning af den individuelle frihed, nemlig friheden til at køre på frikort.

Men selvfølgelig må der skabes nogle mere demokratiske måder at fungere på i enhedsfagbevægelsen. Det har vi sagt mange gange. Det skal der nok også blive, der er faktisk en bevægelse i gang. Den bevægelse

går ud på mange ting. Den går bl.a. ud på, at flere og flere er uenige i og ikke længere ønsker at støtte socialdemokratiet eller A-presen. De enkelte fagforeninger må så selv finde ud af, hvem der har flertal til at gøre hvad. Det kommer igen ikke folketinget ved, det skal folketinget ikke lovgive om. Det må være de mennesker, der er aktive i fagforeningerne, de mennesker, der møder op på generalforsamlingerne, der får fundet ud af, om eller hvordan de forskellige partier skal støttes. Det er som sagt ikke noget, der kommer folketinget ved.

Både hr. Kaj Poulsen fra socialdemokratiet og nogle af de borgerlige var inde på, at man jo allerede havde indskrænket eksklusivretten i 1982, og det var under den daværende socialdemokratiske arbejdsminister, Svend Auken. Det synes jeg ærligt talt ikke at socialdemokratiet burde stå og være stolt af, for ved, at socialdemokratiets Svend Auken lovgav om det, gjorde han det jo politisk acceptabelt at lovgive om spørgsmålet om eksklusivaftaler i stedet for at insistere på, at eksklusivaftaler er et spørgsmål, som arbejdsmarkedets parter selv forhandler sig frem til. Det er ikke noget, lovgivningen skal blande sig i. Men det, at socialdemokratiet gjorde det dengang, har jo åbnet for, at man kan lovgive endnu mere skærpet på det punkt, og at man på et tidspunkt kan få en lovgivning igennem, der måske totalt forbyder eksklusivaftalerne.

Så har det igen flere gange været fremme fra de borgerliges side, at det var forkasteligt, at fagforeningerne blandede faglige og politiske spørgsmål sammen. Hr. Bo Kristensen var inde på det, og hr. Bjørn Elmquist var inde på det. Men som jeg har sagt: de to ting kan ikke adskilles. Vi ønsker i VS selvfølgelig de statsafhængige, partipolitisk uafhængige fagforeninger, men vi ønsker fagforeninger, der handler og tænker politisk, lige netop fordi det faglige og politiske hører sammen. I folketinget har vi lovgivet – ikke vi i VS, men det borgerlige flertal – om en karensdag. Man har lovgivet, således at dagpengene er blevet fastfrosset. Man har lovgivet om en lang række spørgsmål, som begrænser lønarbejdernes muligheder, som svækker deres levevilkår, og det er selvfølgelig fagforeningernes opgave politisk at prøve på at bekæmpe de mennesker, som står for

[Elisabeth Bruun Olesen]

den linje. Derfor kan man ikke adskille den faglige og den politiske kamp.

(Kort bemærkning).

Pia Kjærsgaard (FP):

Det med den gule fagforening har jeg faktisk siddet og ventet på under hele debatten. Det undrer mig, at hverken socialdemokratiet eller SF har fremført det, men nu kom det altså fra VS. Hvorfor i alverden kalder man det en gul fagforening? Jeg kan forstå, man kalder det en rød fagforening, for det vidner tilhørsforholdet og fanerne jo om. Skulle Danmarks Frie Fagforening eller Kristelig Fagforening kaldes noget, så må det blive en hvid fagforening. De hvide fagforeninger repræsenterer nemlig efter min mening det hvide i vores flag, altså frihed.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Det er en enkelt sætning i fru Elisabeth Bruun Olesens indlæg, der kalder mig herop.

Jeg vil gerne spørge fru Elisabeth Bruun Olesen, hvor i loven af 1982 der er indeholdt et forbud mod indgåelse eller en begrænsning i adgangen til indgåelse af eksklusivaftaler på det danske arbejdsmarked? Jeg kan godt give svaret med det samme: der er selvfølgelig ingen indskrænkning i adgangen til at indgå eksklusivaftaler. Er fru Elisabeth Bruun Olesen opmærksom på, om der er indgået flere eller færre eksklusivaftaler, efter at den lov er blevet vedtaget? Jeg kan også selv give svaret på det spørgsmål: der er indgået flere eksklusivaftaler.

Kan fru Elisabeth Bruun Olesen herefter bekræfte, at det eneste, der skete ved loven af 1982, var, at Danmark opfyldte en folkeretlig forpligtelse efter en dom afsagt ved menneskerettighedsdomstolen i Strasbourg om at tilpasse sin lovgivning?

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Med loven af 1982 gjorde socialdemokratiet det politisk acceptabelt, at man lovgav omkring spørgsmålet om eksklusivaftaler i stedet for at sige, at det var noget arbejdsmarkedets parter selv skulle forhandle sig frem til. Lovforslaget blev fremsat efter et stærkt borgerligt pres, efter at Den europæi-

ske Menneskerettighedsdomstol havde afsagt en dom om, at det var uberettiget og i strid med menneskerettighederne, at British Rail fyrede 3 jernbanearbejdere, fordi de nægtede at melde sig ind i en fagforening, som jernbaneselskabet havde tegnet en overenskomst indeholdende en eksklusivaftale med. Hr. Svend Auken's lov lagde sig snævert op ad de præmisser, som menneskerettighedsdomstolens afgørelse kom frem til. Jeg ved godt, at det kun var lønmodtagere, der allerede var ansat, når arbejdsgiveren indgik en eksklusivaftale, som var beskyttet imod afskedigelse, men alene det, at en arbejdsgiver, som har indgået en eksklusivaftale, ikke kan fyre de mennesker, som ikke vil rette sig efter eksklusivaftalen, er efter min mening en begrænsning i eksklusivaftalen. Man har jo dermed sagt, at det er acceptabelt, at de mennesker, som var ansat, da eksklusivaftalen kom igennem, ikke behøver at komme ind i fagforeningen. Det er da en indskrænkning.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Jeg forstod fru Elisabeth Bruun Olesens indlæg her i anden omgang sådan, at hun er enig med mig om, at der ikke er lovgivet på en måde, der forbyder eller besværliggør en indgåelse af eksklusivaftaler på det danske arbejdsmarked. Det er fortsat et anliggende mellem lønmodtagerne og arbejdsgiverne. I øvrigt er det karakteristisk for det danske arbejdsmarked, at vi har en meget høj organisationsprocent, til trods for at vi ikke har ret mange eksklusivaftaler.

Så skal jeg endelig sige, at det er forkert, når fru Elisabeth Bruun Olesen siger, at den lov blev indført efter et betydeligt borgerligt pres; så vidt jeg husker gav jeg på den daværende regerings vegne, allerede dagen efter at dommen var kendt, udtryk for, at dansk lovgivning naturligvis ville blive tilpasset vore internationale forpligtelser.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Dette her må virkelig være en strid om fortolkning. I den fortolkning, som jeg giver, er det en indskrænkning, at folk som er ansat på en virksomhed, hvor der bliver tegnet

[Elisabeth Bruun Olesen]

en eksklusivaftale, kan undlade at være medlem af fagforeningen, hvis de altså har været ansat på virksomheden, før eksklusivaftalen blev tegnet. Det betyder da, at man går ind og siger, at det er i orden, at der arbejder uorganiserede på den virksomhed, og at de er beskyttede imod afskedigelse.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Jeg vil gerne understøtte det, hr. Svend Auken har sagt om loven og eksklusivaftalerne. Da jeg kom med mit ordførerindlæg før, erindrede jeg om, at venstre stemte imod den pågældende lov, ikke fordi vi ikke synes, Danmark skal overholde sine internationale forpligtelser, men fordi vi mente, at denne lov netop ville fremme indgåelsen af eksklusivaftaler på arbejdsmarkedet. Er der arbejdsgivere, der er bange for at komme i den situation, som loven vedrører, så vil de jo netop på forhånd lave en eksklusivaftale, og så kan de slet ikke rammes af loven mere, så den lov er en narresut, det er vores konklusion.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Hr. Svend Auken for en kort bemærkning, og derefter går vi over til ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

At betegne en lovgivning, der opfylder internationale forpligtelser på menneskerettighedsområdet, som en narresut, mener jeg er en meget stærk og for hr. Bjørn Elmquist helt ukarakteristisk sprogbrug.

Jeg vil i øvrigt sige, at det danske arbejdsmarked, hvor eksklusivaftaler ikke spiller nogen nævneværdig rolle i forhold til andre landes arbejdsmarked, er en fintmærkende mekanisme, hvor man fra lovgivers side gør klogt i ikke at gennemføre begrænsninger i adgangen til at indgå aftaler. Vi har i Danmark en betydelig grad af frihed. Vi har i Danmark en høj organisationsprocent. Vi har selvstændige faglige organisationer. I modsætning til forholdene i andre lande er tvangselementet på det danske arbejdsmarked minimalt.

Brusvang (CD):

Jeg beklager, at jeg ikke var til stede før, da jeg blev kaldt til talerstolen. Jeg var ude for at besvare et telefonopkald.

Jeg takker for ministerens redegørelse, og jeg kan på CDs folketingsgruppes vegne meddele, at vi i alt væsentligt er enige i redegørelsen. Det er ikke den positive organisationsret, der giver problemer. Problemerne er knyttet til den negative organisationsret: retten til ikke at melde sig i en bestemt fagforening eller til at vælge en anden.

Ikke desto mindre har CD den opfattelse, at den retstilstand, der er skabt efter foreningslovens vedtagelse, egentlig er tilfredsstillende. Dermed har jeg også tilkendegivet, at jeg ikke føler, at der er noget behov for vedtagelse af den dagsorden, der er stillet af fremskridtspartiet.

I ministerens tale er der gjort opmærksom på, at der kan opstå situationer, som vil foranledige ministeren til at fremsætte forslag om en eventuel skærpelse, og jeg kan naturligvis ikke på forhånd tage stilling til et sådant forslag, hvis indhold jeg ikke kender. Men umiddelbart finder jeg ikke, at der er behov for en lovændring.

CDs hovedsynspunkt er dette, at der er en kvalificeret samfundsinteresse i at have et velorganiseret og velfungerende arbejdsmarked. Det gælder for ejernes vedkommende; de skulle gerne have et fornuftigt afkast. Det gælder for lederens vedkommende, som gerne skulle kunne lede, bevare retten til at lede og fordele arbejdet, under fornuftige forhold. Men det gælder ikke mindst for arbejdstagerne, som naturligvis skal have en rimelig indtjening og skal kunne arbejde i et rimeligt klima. Det gælder altså om at få skabt det rigtige klima på arbejdsmarkedet, den bedste og største produktion og den bedste og største eksport.

CD anerkender derfor fuldt ud de store organisationer på arbejdsmarkedet, det være sig Dansk Arbejdsgiverforening, det være sig LO og de store fagforbund og Tjenestemændenes og Funktionærernes Fællesråd. Vi anerkender deres ledere og den fortræffelige indsats, de har gjort. Man kan nævne navne som Knud Christensen, Georg Poulsen og Hardy Hansen. De har ved adskillige lejligheder indtaget en særdeles ansvarsbevidst holdning. Jeg tænker her bl.a. på, at vi ofte her på det sidste har hørt en mand som hr. Hardy Hansen tage afstand fra sådanne fore-

[Brusvang]

teelser som fysiske blokader, ulovlige strejker, optøjer m.v.

CD støtter enhedsfagbevægelsen. CD er ikke interesseret i, at der skal være splittelse i fagbevægelsen. Vi tror heller ikke på, at det er i arbejdsgiverinteresse, at man i givet fald på en virksomhed skal forhandle med 30 forskellige forhandlingsparter.

Specielt vedrørende spørgsmålet om eksklusivaftaler vil jeg gerne fremføre følgende:

Det er CDs opfattelse, at eksklusivaftaler også kan have en positiv betydning. Der er givetvis mange tilfælde, måske ikke mindst i provinsen eller på mindre virksomheder, hvor den pågældende ejer eller leder egentlig gerne ser, at der, for at der skal være ro på arbejdspladsen, er en eksklusivaftale, som sikrer ham, at han har en bestemt forhandlingspart at forhandle med og altså ikke mange forskellige på en i øvrigt mindre virksomhed.

Der er selvfølgelig en konflikt imellem spørgsmålet om bevarelse og fastholdelse af det enkelte individs frihed kontra solidaritetsbegrebet. CD har fuld respekt for individets ret til individuelt at bestemme, for retten til at gå imod strømmen, det være sig i politik, det være sig i kunst, litteratur osv., men også på arbejdsmarkedet.

Men CD ønsker ikke at glorificere de personer, der gør det. De personer, der ønsker at gå imod og dermed altså i et vist omfang gå imod solidariteten, må også være indstillet på at tage konsekvensen heraf. Vi kan – og det mener jeg også kom til udtryk i ministerens redegørelse – nu engang ikke lovgive imod naturlovene. Vi kan ikke lovgive om tyngdekraften, vi kan ikke lovgive om menneskelige følelser og vurderinger og tankesæt. Har man en virksomhed med en leder og 30 ansatte, så kan man altså ikke, hvis en af de ansatte ikke ønsker at være med, tvinge de andre til, at de absolut skal være venlige og samarbejdsvillige over for den pågældende. De kan godt undlade at tale til ham, de kan godt undlade at samarbejde med ham, og de kan foretage en masse forskellige ting, som gør det meget ubehageligt for den pågældende at opholde sig på den pågældende arbejdsplads. Derfor må man altså være klar over, at hensynet til solidariteten ofte må pålægge den enkelte nogle bånd, som måske strider noget imod den enkeltes frihedsideal.

Den reelle konflikt ligger vel i øvrigt på et andet område. Den reelle konflikt, som vi har set den i forbindelse med HT-konflikten, brandmandskonflikten og andre tilsvarende konflikter, er jo i virkeligheden spørgsmålet om, hvorvidt man gennem sit fagforeningsbidrag skal betale til politiske partier og politiske aktiviteter.

CD finder ikke, at det er forkert, at Hardy Hansen og hans forbund har bevilget 170 mill. kr. til politisk virksomhed vendt imod regeringen, eller at LO har gjort det samme. Vi mener, at det er disse organisationers ret at gøre det. Vi mener heller ikke, at det i praksis er muligt at skelne juridisk imellem faglig og politisk virksomhed, men man må være klar over, at når man så åbent gør det – og jeg kan da kun være glad for, at man gør det åbent – så har det visse konsekvenser.

Det har visse konsekvenser for de overvejelser, man må gøre sig i forbindelse med skatteforhandlingerne, for hvis bidrag, som er tvangsudskrevne, i væsentligt omfang bruges til erklærede politiske formål, så er det dog et spørgsmål, om den del af kontingentet skal være fradragsberettiget. Men jeg går ud fra, at fagbevægelsen selv har overvejet denne konsekvens.

Mit partis formand, hr. Erhard Jakobsen, har allerede for 30 år siden – jeg tror, det var en af hans første politiske indsatser – gjort opmærksom på, at der er et problem med det, vi kalder tvangsbidragene, og at det kan løses meget let. Man kan lade det enkelte medlem på et postkort i forbindelse med sin indmeldelse eller på et senere tidspunkt meddele, at man ikke ønsker at være med til at give sin skærv til politisk virksomhed, til bidrag til politiske partier. Hvis man vil lave en sådan ordning, kan man gøre det, og den kan administreres, og så ville vi være fri for hele den ubehagelige diskussion herom.

Jeg har en erindring om, at der i sommeren 1984 i forskellige faglige organisationer – jeg mener bl.a. i Dansk Metalarbejderforbund, men også i andre organisationer – var nogle overvejelser i positiv retning vedrørende dette spørgsmål, idet man i de kompetente forsamlinger drøftede, om man ikke kunne finde en løsning på det. Jeg er imidlertid ikke bekendt med, at man er kommet frem til et positivt resultat, og hvis der er nogen fra socialdemokratiet eller fra andre partier, der har viden herom, vil jeg da gerne gøres be-

[Brusvang]

kendt hermed. Jeg så meget gerne, at de overvejelser, man gjorde sig i denne retning i visse fagforbund, også endte med et positivt resultat, sådan at vi helhjetet, uden at der skal være skår i det, kan støtte dansk fagbevægelse.

Kofod-Svendsen (KrF):

Jeg vil gerne begynde med at takke arbejdsministeren for den redegørelse, vi har fået, og så vil jeg med udgangspunkt i den forespørgsel, der er stillet, sige nogle mere principielle ting om hele spørgsmålet om organisationsfrihed.

Sammenligner vi Danmark med andre vesteuropæiske lande, har Danmark jo sammen med England de mest monopolistiske fagforeninger. I Norge f.eks. er eksklusivaftaler, der indskrænker organisationsfriheden, retsstridige og derfor uforbindende og ugyldige, og i Vesttyskland beskyttes retten til at danne og indtræde i faglige organisationer af grundloven, og derfor beskyttes ikke blot den positive organisationsfrihed, men man har også i vesttysk ret formuleringer, der beskytter den negative organisationsfrihed.

Problemerne omkring organisationstvang og organisationsfrihed i Danmark blev ved forskellige lejligheder drøftet her i folketinget i 1950'erne og i 1960'erne. Under disse debatter fokuserede man næsten udelukkende på spørgsmålet, om eksklusivaftaler skulle være tilladte inden for den offentlige sektor eller ej. Gennem disse debatter og en række principielle domme blev eksklusivaftaler inden for den offentlige sektor kendt ugyldige. Argumentet var, at det offentlige skulle behandle borgerne ens uden hensyn til deres organisationsforhold; man ville ikke udøve organisationstvang og gribe ind i borgernes frie ret til personligt at tage stilling til, hvorvidt de ville være medlem af denne eller hin organisation eller de eventuelt slet ikke ville være medlem af nogen organisation.

Så kom det næste spørgsmål, og det blev stillet med styrke op igennem 1970'erne: er det rimeligt, at den personlige frihed kun nyder fuld beskyttelse, hvor der er tale om et offentligt ansættelsesforhold, men ikke når det drejer sig om private ansættelsesforhold? I andre lande kan den enkelte borger frit vælge blandt forskellige organisationer, hvor valget af den ene fremfor den anden kan

være særdeles rimeligt begrundet, f.eks. på baggrund af politiske eller religiøse motiver.

I Danmark fik vi så, som det har været nævnt flere gange fra denne talerstol, en lov imod afskedigelse på grund af foreningsforhold, fremsat i januar 1982 af daværende arbejdsminister hr. Svend Auken. Jeg og mit parti har ikke været tilfreds med den lov. Som det også er fremgået af debatten om denne lov, yder den ikke fuld organisationsfrihed; den betegnedes et lille skridt i den rigtige retning, men skabte ingenlunde den organisationsfrihed, som man f.eks. har i Norge og Vesttyskland. Loven beskytter kun mod afskedigelse, men siger ikke noget om kravet ved ansættelse.

Hvad er det så for nogle problemer, som henhører under spørgsmålet om fuld organisationsfrihed? Så vidt jeg kan se, er nogle af hovedproblemerne vedrørende den enkeltes forhold til organisationerne følgende: retten til at få arbejde uden at være medlem af en bestemt organisation, retten til at beholde arbejdet uden at være medlem, retten til at blive medlem af en organisation, hvis man mener, det er en fordel – der kan jo tænkes situationer, hvor man forbeholder særlige fordele for medlemmer af en organisation. Næste problem: retten til selv at bestemme, hvilket politisk parti man vil støtte økonomisk og med hvilket bidrag – i øjeblikket støtter man jo faktisk automatisk socialdemokratiet og/eller venstrefløjen ved de fleste faglige medlemskaber. Yderligere retten til at blive meldt ud af en organisation, hvis man ikke føler, den varetager ens interesser, samtidig med at man selvfølgelig skal kunne beholde sit arbejde. Endelig mener jeg, der er et problem vedrørende mulighederne for at øve indflydelse i ens fagorganisation i visse kritiske situationer; afstemninger om konflikt/ikke-konflikt mener jeg ofte kan være meget kritisable.

Selv om vi har organisationsfrihed inden for den offentlige sektor, har vi jo desværre været vidne til flere eksempler, hvor denne organisationsfrihed er blevet undertrykt. Her mener jeg, at østre landsrets dom i sagen om hovedstadsrådets afskedigelse af de otte HT-chauffører er en farlig, ja rystende dom, fordi man indirekte anerkender en nødretsparagraf, der betyder, at grundlovssikrede frihedsrettigheder kan sættes ud af kraft. Jeg mener, at vi må afvente højesterets endelige

[Kofod-Svendsen]

afgørelse. Derefter må vi tage stilling til, hvilke lovinitiativer der vil være nødvendige for at sikre fuld organisationsfrihed inden for den offentlige sektor. Det én gang opnåede gode må på ingen måde undergraves, men her må vi altså, mener jeg, afvente højesterets endelige afgørelse.

Hvad det private arbejdsmarked angår, mener jeg, at vi har brug for et grundigt udredningsarbejde, så vi virkelig får en helhedsløsning og kan fjerne den organisations- tvang, som vi på flere områder har her i landet. Vi må også se på den monopolstilling, som f.eks. advokater, læger, tandlæger osv. kan have. Målsætningen må være at skabe et mere frit og menneskevenligt samfund.

De faglige organisationer har betydet meget og betyder fortsat meget og har fortsat mange væsentlige opgaver at løse. Jeg mener, at organisationernes magtstilling i de senere år er blevet større. Derfor er det en vigtig opgave at sikre det enkelte individ en passende retsposition inden for erhvervsorganisationerne. Opgivelsen af den personlige frihed må ikke blive den pris, den enkelte skal betale for retten til at få og opretholde sit arbejde. Det er en vigtig politisk opgave at sikre den enkelte fuld frihed til selv at afgøre, hvilken organisation – om overhovedet nogen – vedkommende har lyst til at være medlem af.

Maisted (FD):

Jeg glæmte i mit tidligere indlæg at sige til hr. Ole Henriksen, at han kan være rolig: der er sket tiltag. Han er anmeldt for at overtræde grundlovens § 34, og politiet er ved at undersøge sagen, så vidt jeg kan se af et svar fra justitsministeren.

Med hensyn til brug eller misbrug af fagforeningsmidler, disse 250 mill. kr., er det klart, at det ikke kan ophidse mig, at man driver politik også i fagforeningerne, og at man klart har sagt, at man er tilknyttet socialisterne, altså venstrefløj, og ønsker at anvende disse midler. Det skyldes jo ganske det enkle forhold, at Dansk Arbejdsgiverforening og Industrirådet selvfølgelig gør præcis det samme. De støtter jo de borgerlige partier og borgerlige politikere, måske ikke i den størrelsesorden, men på andre måder, med reklamer og udtalelser, og hvad ved jeg, og de er i besiddelse af en stor del af dagspressen, så

det er ikke deri, problemet ligger. Dette, at de fører politik, selv om det er fagforeninger, kan jeg altså ikke hidse mig op over. Jeg mener, det ville være helt unaturligt, om de ikke brugte midler til at fremme deres politiske mål og deres politiske synspunkter. Det er heller ikke dér, skoen trykker.

Det er simpelt hen et spørgsmål om at undgå at opkræve tvangsmidler fra folk og at undgå, at folk bliver kulet ned og altså ikke kan henholde sig til grundlovens § 78 og ikke har fri ret til at organisere sig, hvor de vil. Ligeledes kan man fremhæve, at der jo efter grundloven er fri ret til at udøve erhverv i dette samfund. Det er disse interesser, folkettingen har pligt til at sørge for bliver varetaget – for befolkningen.

Det, der altså er problemet, er misbruget af midler, som vi bl.a. så det med dagpengeskandalen, hvor der forsvandt 350 mill. kr. over i fagforeningskasserne og videre – vel formentlig for de fleste midlers vedkommende over i socialdemokratiets kasse. Det er klart, at det bør folkettingen stoppe.

Jeg mener altså, at disse væsentlige problemer må løses, så man får løst taget, får lavet mindre tvang, får fjernet frygten hos lønmodtagerne for, at de, hvis de ikke opfører sig, præcis som fagforeningerne ønsker det, bliver smidt ud af deres arbejde, eller frygten for, at man risikerer en HT-konflikt, der er i stand til at blokere en del af samfundet.

Derfor ønsker jeg at fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folkettingen pålægger regeringen at lægge administrationen af A-kasserne under staten og ophæve fradragsretten for kontingenter til faglige organisationer i forbindelse med den skattepligtige indkomstopgørelse, går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Et indgreb over for organisationernes kontingenter gælder jo såvel LO som DA og Industrirådet, her er alle altså lige stillet, men det fritager folk for frygten for, at de, hvis de ikke er medlem af en eller anden socialistisk fagforening, kan blive mobbet ud og miste deres arbejde og blive generet og måske miste deres dagpengerettigheder. Og det er jo en væsentlig trussel i dag mod medlemmerne, når vi har 280.000–300.000 arbejdsløse i

[Maisted]

det danske samfund. Jeg vil også vove den påstand, at årsagen til, at fagforeningerne har den magt, som de har i dag, stort set er, at de besidder magten til at administrere Akasserne. I det øjeblik de bliver lagt under staten, som jo i forvejen har påtaget sig opgaven at lave statslig arbejdsformidling, vil det problem blive løst, og så kan vi jo se, hvor meget de er i stand til at tvinge deres medlemmer til, og hvor stort et misbrug af de indkomne kontingenter det vil være muligt at foretage.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Også dette dagsordensforslag indgår nu i forhandlingen.

Pia Kjærsgaard (FP):

Jeg vil starte med at takke ordførerne for den udviste interesse. Man er i hvert fald gået ind i denne diskussion med ildhu.

At vi ikke har stået alene med vore synspunkter om organisationsfrihed, viser jo de reaktioner, der har været fra forskellig politisk side efter HT-dommen. Også medlemmer af regeringspartierne, bl.a. arbejdsministeren, har stillet sig på tilhængerne af den fri organisationsrets side. Men ord alene gør det som bekendt ikke; der må også handling til. Og det er konkret handling, vi mener der mangler fra regeringens side. Men nu håber vi så, at der kommer noget handling bag ordene.

Derimod må jeg sige, at hvis man, som det er gjort her i dag, fra borgerlig side fremhæver, at man nu vil vente på en endelig dom i HT-sagen, så synes vi fra fremskridtspartiets side ikke, at vi har tid til at vente på det. Der er mennesker, som er ude i en stor krise, som formentlig aldrig nogen sinde mere i deres liv får noget at bestille, fordi man simpelt hen ikke vil have dem på arbejdspladserne, og det har de så fået sølle 100.000 kr. for. Hvad dækker det? Det dækker jo ikke engang de 78 ugers løn, som man ellers reelt havde krav på og ret til efter gældende lovgivning.

Jeg kan citere fra Folkebevægelsen for Frie Fagforeningers blad, et blad, der modsat Aktuelt taler for det frie initiativ, hvor statsministeren i 1982 – og jeg gentager: i 1982 – skriver til formanden for folkebevægelsen:

»Som De ved, fik vi dog i sidste folketingssamling regeringen et stykke på vej i rigtig retning. Men der mangler endnu meget, og jeg siger tak for inspiration til det kommende arbejde, som ligger i det udkast, De har udarbejdet. Jeg venter, at vi tager kontakt med andre partier i folketinget om denne sag i løbet af den kommende samling.«

I dag har vi så maj måned 1985, og hvad er der sket fra den borgerlige regerings side? Ikke en pind!

Man har også været inde på, at på det private arbejdsmarked var tingene stort set i ro. Igennem nogle år har der stået fagforeningsfantaster og generet La Cabana i Herning med det formål at tvinge de ansatte ind i en rød fagforening. Det er et typisk eksempel på det fagforeningsdiktatoriske enevælde, man vil forsøge gennemtvunget. I flæng kan jeg så nævne hjemmehjælperstrejken i Odense, brandmanden i København, der skal fryses ud, og vuggestuelederen, der er flyttet, alt sammen fordi de har valgt at vende de røde fagforeningsdiktatorer ryggen og har indmeldt sig i en fri fagforening. Før disse seneste eksempler har mange andre sager af lignende karakter verseret. Alle mulige krumspring er forsøgt fra bestemt politisk hold for at tækkes de ulovligheder, fagforeningsmedlemmerne udfolder for at knægte den organisatoriske frihed.

Efter fremskridtspartiets mening må der helt anderledes reaktioner til, når den slags ulovligheder kan finde sted. Hvis man nedlægger arbejdet ulovligt og ikke ønsker at genoptage det, før en eller anden har meldt sig ind under de røde faner, må det være fyringsgrund. Derfor ønsker vi, at man skal være med til at afskaffe et system, hvor den personlige frihed straffes og ulovligheder belønnes. Der skal ikke være mulighed for fra politisk side at dække sig ind med nødret og samarbejdsvanskeligheder. De regler må selvfølgelig skærpes og præciseres helt anderledes. Der står små 280.000 mennesker uden arbejde, som kan træde til, og det er jo en sjat, og da de står til rådighed for arbejdsmarkedet før at få deres understøttelse, vil de kunne afbøde de værste virkninger.

Modargumentet vil nok være, at tingene har fundet en løsning efterhånden, og at forbundene selv har standset aktionerne. Det er såmænd også rigtigt, men det har kostet nog-

[Pia Kjærsgaard]

le menneskers troen på det begreb, der hedder organisatorisk frihed. Det er endnu et mindretal, men de har krav på beskyttelse; og når de tilmed har retten på deres side, er det fuldstændig urimeligt, at der ikke optrædes med helt anderledes fasthed fra regeringens side.

Når det drejer sig om lønaftaler, registrerer vi en hurtig og omgående indgriben fra regeringens side, men når personlige overgreb sker, glimrer regeringen med næsten total tavshed eller bjerge af forklaringer, der skal begrunde, hvorfor regeringen ikke kan gribe ind. Ja men hvis regeringen ikke kan gribe ind, men kun udtrykke forståelse og sympati for de ramte, hvorfor sørger man så ikke for at lave loven om, så den organisatoriske frihed sikres?

Til de socialistiske partier vil jeg ikke sige så forfærdelig meget. Man krøb uden om, som man plejer, og sagde egentlig nogenlunde de ting, jeg havde regnet med der ville blive sagt.

Hr. Ole Henriksen fra SF var hele vejen rundt med læger og advokater, og her vil jeg gerne præcisere, at vi fra fremskridtspartiets side er imod enhver form for tvang eller monopol; det skal der ikke herske spor af tvivl om.

Hr. Kaj Poulsen påtalte, at når de borgerlige – vi vil ellers gerne fritages for at kaldes de borgerlige – havde blandet sig i fagforeningerne, så var der kommet ulykkelige mennesker ud af det. Jeg kan garantere hr. Kaj Poulsen, at vi vil blande os endnu mere, og de eneste, der kan blive ulykkelige, er de socialdemokratiske pampere, som pludselig må se nogle af deres penge gå til spilde.

Vi vil fortsat kæmpe for den organisatoriske frihed, og jeg vil bede arbejdsministeren om at forklare – for det var ministeren ikke inde på i sit indlæg – hvordan man kan sidde en påstand overhørig, uden at man vil gribe ind, en rigtig påstand fra udenrigsministerens side i TV-Avisen i søndags om, at grundloven var brudt i dette land.

Hermed sluttede forhandlingen.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Som tidligere meddelt vil afstemningen om de dagsordensforslag, der er fremsat henholdsvis af hr. Maisted (FD) og fru Pia

Kjærsgaard (FP), blive foretaget i mødet i morgen, torsdag den 23. maj 1985.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 110:

Forslag til folketingsbeslutning om erstatningsydelse til patienter, der er kommet til skade ved LSD-behandling og LSD-forsøg.

Af Alice Faber (SF) m. fl.

(Fremsat 14/2 85).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Indenrigsministeren (Britta Schall Holberg):

Det, vi i dag skal diskutere, er et forslag om erstatningsydelse til patienter, der, som det hedder i titlen, er kommet til skade ved LSD-behandling og LSD-forsøg.

Jeg vil gerne fremhæve, at jeg allerede for et halvt års tid siden nedsatte en arbejdsgruppe, der skulle opstille modeller for mulige fremtidige patientforsikringsordninger ved fejlbehandlinger og hændelige skader, ligesom jeg gerne vil understrege, at jeg allerede har bebudet, at jeg vil fremsætte et lovforslag om et nyt klagesystem, der sikrer en bredere vurdering af klager over begåede fejl i patientbehandlingen. Det vil som lovet ske straks i det nye folketingsår.

For så vidt angår LSD-sagen, har den som bekendt været diskuteret i mange år og med mange instanser involveret, nemlig både sundhedsstyrelsen, indenrigsministeriet, justitsministeriet, retslægerrådet, landsretten og folketingets ombudsmand. Dertil kommer, at skiftende indenrigsministre har besvaret en række spørgsmål fra folketinget vedrørende denne sag.

Jeg finder det derfor lidt uhyggeligt, at sagen pludselig på grund af TV kommer til at vække så stor opmærksomhed, men det skyldes vel den særlige form for journalistik, som blev anvendt ved udsendelsen i fjernsynet forleden. Så vidt jeg kunne se, kom der ikke nye momenter frem i sagen ved den lejlighed, men naturligvis kan det altid virke overvældende at komme så tæt ind på livet af andre menneskers skæbner. Men vi skal